

Verspreidingsonderzoek naar de Das Koningsven - De Diepen

Aanvullend onderzoek naar het gebruik van het gebied door de Das

Definitief

Teunesen Zand en Grind B.V.

Grontmij Nederland B.V.
Eindhoven, 9 augustus 2013

Verantwoording

Titel : Verspreidingsonderzoek naar de Das Koningsven -
De Diepen

Subtitel : Aanvullend onderzoek naar het gebruik van het gebied door
de Das

Projectnummer : 305843

Referentienummer : GM-0111787

Revisie : D1

Datum : 9 augustus 2013

Auteur(s) : F. Verhart, R. van Schijndel

E-mail adres : rob.vanschijndel@grontmij.nl

Gecontroleerd door : ir. J.A. Ettema

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : drs. M.G.M. Drost

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Grontmij Nederland B.V.
Zernikestraat 17
5612 HZ Eindhoven
Postbus 1265
5602 BG Eindhoven
T +31 40 265 12 11
F +31 40 244 37 97
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel rapport	4
2	Methode	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Bronnenonderzoek	5
2.3	Veldbezoeken	5
2.4	Cameramonitoring	5
3	Resultaten	7
3.1	Bronnenonderzoek	7
3.2	Veldbezoeken	7
3.3	Cameraonderzoek	8
4	Conclusie	11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

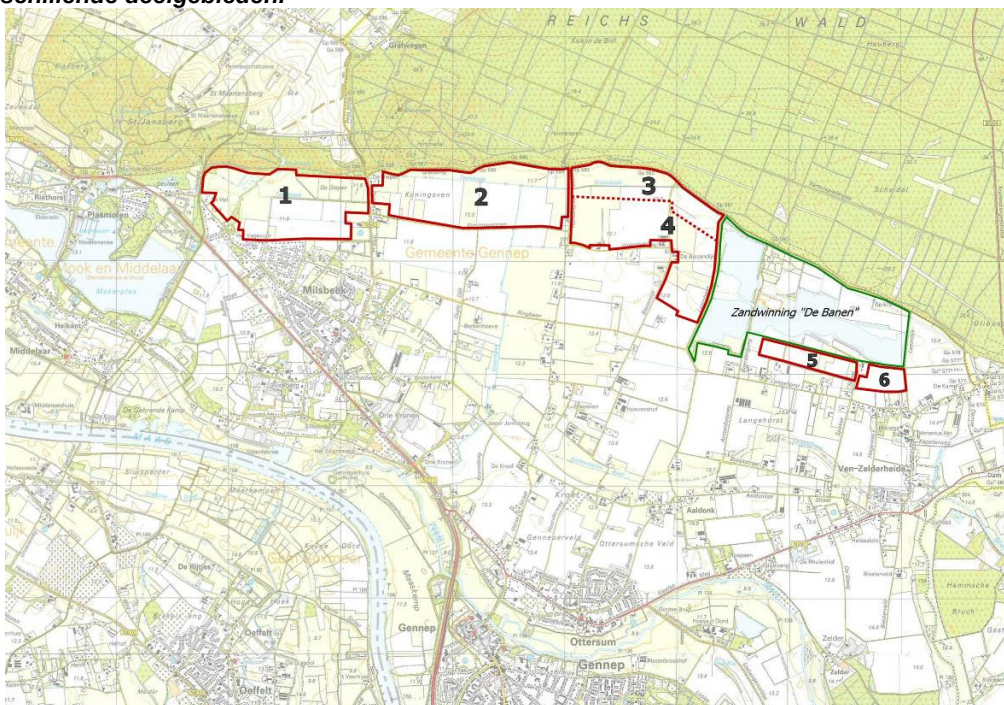
Aan de voet van de stuwwal van het Duitse Reichswald liggen de gebieden “De Diepen”, “Koningsven” en de bestaande zandwinning “De Banen” (zie figuur 1.1). Deze gebieden maken onderdeel uit van de “Lob van Gennep”, een gebied van bijna 3.000 hectare tussen Gennep en het Duitse Reichswald, waar het vigerende beleid is gericht op een gebiedsontwikkeling in het kader van onder andere de reconstructie en waar functies als landbouw, (nieuwe) natuur, water en toeristisch-recreatieve ontwikkeling een plek moeten krijgen.

1.2 Doel rapport

In het gebied Koningsven – De Diepen heeft uitgebreid flora- en faunaonderzoek plaatsgevonden over een periode van meerdere jaren. In het natuurrapport uit 2012 voor Koningsven – De Diepen zijn de uitgevoerde onderzoeken uiteengezet. In deze onderzoeken is vastgesteld dat er een aantal dassenburchten aanwezig zijn in het deel van het Duitse Reichswald dat grenst aan het projectgebied. Daarnaast zijn een aantal burchten aanwezig in het speciaal daarvoor aangelegde dassencompensatiegebied bij zandgroeve de Banen.

Het is duidelijk dat dassen afkomstig van deze burchten gebruik maken van delen van het plangebied om er te foerageren, of zich via het plangebied verplaatsen naar andere gebieden. Op basis van het uitgevoerde natuuronderzoek was het echter nog onduidelijk in welke mate de dassen gebruik maken van het plangebied en wat het belang van het gebied is voor de verschillende aanwezige dassenclans. Om hierin meer inzicht te krijgen is in 2013 aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de functionaliteit van het plangebied voor de Das. In voorliggende rapportage worden de resultaten van dit onderzoek besproken.

Figuur 1.1 Ligging plangebied Koningsven – De Diepen, het plangebied is ingedeeld in verschillende deelgebieden.

2 Methode

2.1 Inleiding

Om een goed beeld te krijgen van de functionaliteit van het plangebied voor de Das zijn de volgende stappen doorlopen:

- Bronnenonderzoek;
- Veldbezoeken;
- Cameramonitoring.

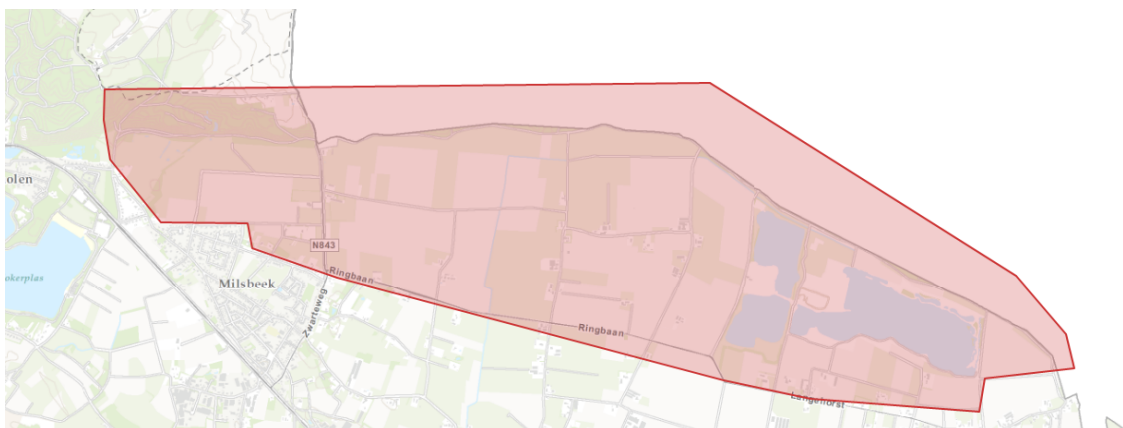
2.2 Bronnenonderzoek

Om beschikking te krijgen over de meest recente gegevens van derden (zoals vrijwilligers, natuurorganisaties en soortbeschermingsverenigingen) zijn gegevens uit de NDFF opgevraagd. Er is een selectie gemaakt van gegevens van de laatste 5 jaar, waarbij ook de ruime omgeving van het plangebied is meegenomen.

2.3 Veldbezoeken

Op 14, 20 en 27 juni is het plangebied bezocht door een ter zake deskundige ecooloog. In totaliteit is er circa 24 uur door een ecooloog gezocht naar sporen van dassen. Het onderzochte gebied is in figuur 2.1 weergegeven. Alle aanwezige burchten die bekend waren uit het verleden zijn opgezocht en beoordeeld op dassenactiviteit. Daarnaast zijn alle rasters in en om het gebied nagelopen, waaronder ook het wildraster in het Reichswald. Alle overige percelen zijn onderzocht op aanwezigheid van sporen van dassen zoals wissels, snuitputjes, graafactiviteit, latrines en haren.

Figuur 2.1 Onderzocht gebied tijdens de veldbezoeken

2.4 Cameramonitoring

Om een goed beeld te krijgen van de intensiteit waarmee dassen gebruik maken van het plangebied zijn observatiecamera's gebruikt van het merk Bushnell (Trophy Cam HD). De camera's zijn geplaatst op wissels tussen de burchten en het plangebied. In totaal zijn er 3 camera's geplaatst. Aanvankelijk was de intentie om meer camera's te plaatsen, maar het aantal wissels bleek beperkt te zijn. Hierdoor kon worden volstaan met het plaatsen van 3 camera's.

Camera 1 is geplaatst op 14 juni 2013, de camera's 2 en 3 zijn geplaatst op 20 juni 2013. In figuur 2.2 is de locatie waar de camera's zijn geplaatst weergegeven. Alle camera's hebben gefilmd tot 27 juni. De camera's hebben zowel overdag als 's nachts gefilmd en worden geactiveerd door beweging. De reactietijd bedraagt 1 seconde.

Figuur 2.2 **Locaties van de drie camera's.**

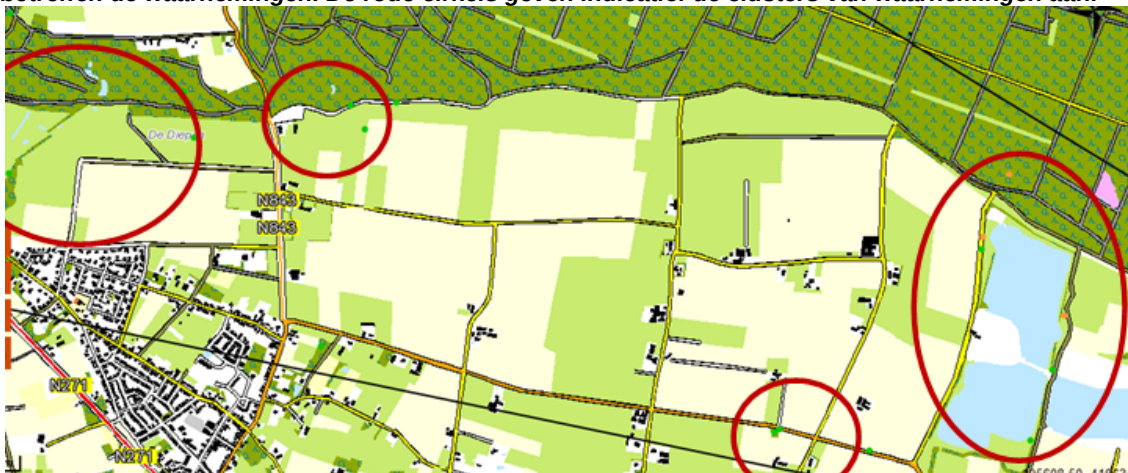

3 Resultaten

3.1 Bronnenonderzoek

In totaal zijn er de laatste 5 jaar 27 waarnemingen van de das ingevoerd in de NDFF uit het plangebied en de omgeving. Het betreft voornamelijk sporen. Er zijn geen verkeerslachtoffers gevonden. In figuur 3.1 is een uitsnede opgenomen uit het uitvoerportal van de NDFF.

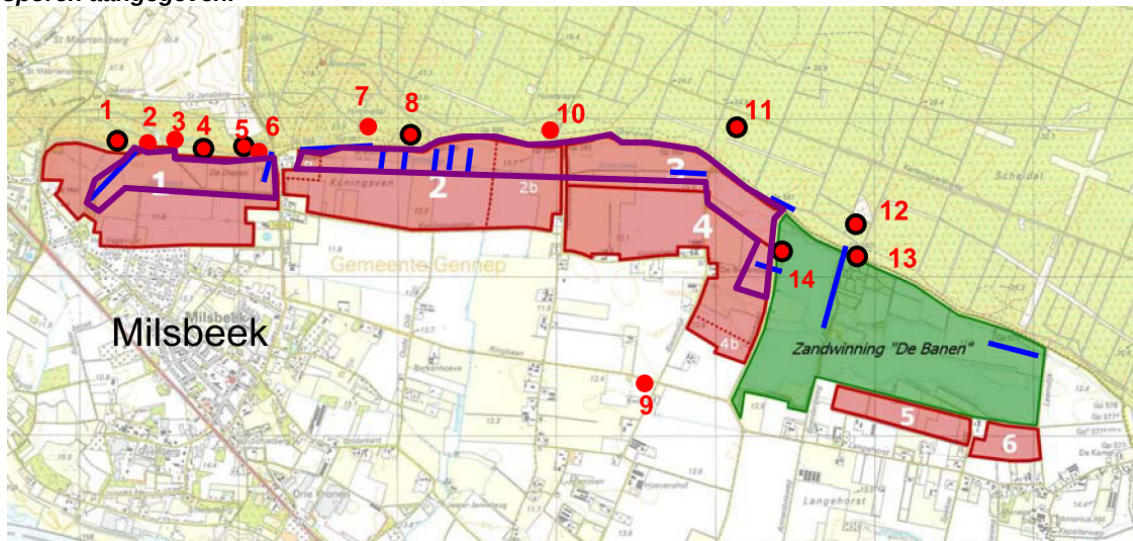
Figuur 3.1 Uitsneden afkomstig uit de uitvoerportal van de NDFF. Groene en oranje stippen betreffen de waarnemingen. De rode cirkels geven indicatief de clusters van waarnemingen aan.

3.2 Veldbezoeken

Tijdens de veldbezoeken zijn alle 14 reeds bekende burchten gecontroleerd. In figuur 3.2 is de ligging van de bekende burchten aangegeven, deze figuur is afkomstig uit het in 2012 opgestelde natuurrapport. De belangrijkste wijzigingen in de situatie ten opzichte van 2010-2012 zijn vastgesteld rond groeve de Banen. Hier zijn de burchten 12 en 13 niet langer belopen en is er een grote nieuwe burcht aangetroffen in de grondwal ten zuiden van groeve de Banen.

Figuur 3.2 Afbeelding uit het natuuronderzoek Koningsven de Diepen uit 2012. De rode stippen zijn de bekende burchten, stippen met een zwarte rand zijn bewoonde burchten. Met blauw zijn sporen aangegeven.

3.3 Cameraonderzoek

In het gebied zijn in totaal 3 camera's geplaatst. In deze paragraaf worden de resultaten per camera beschreven.

Camera 1

Camera 1 keek uit over een dassenpijp met actuele sporen van gebruik en een deel van een aansluitende dassenwissel. De camera was een week aanwezig, van 20 juni 14:00 tot 27 juni 18:00. Deze camera heeft slechts enkele opnamen gemaakt. Daarbij zijn geen Dassen gefilmd. Wel werden de volgende opnamen gemaakt (zie figuur 3.3 voor één van de gemaakte opnamen):

- Ree 20 juni 22:45
- Ree 24 juni 05:35
- Ree 26 juni 04:42

Figuur 3.3 Camerabeeld van camera 1 met daarop een ree.

Camera 2

Deze camera keek uit over een belopen dassenwissel. De camera was twee weken aanwezig, van 14 juni 11:00 tot 27 juni 18:00. In deze periode heeft de camera opnamen gemaakt van de Das, op de volgende tijdstippen (zie figuur 3.4):

- 14 juni 23:39
- 16 juni 04:04
- 17 juni 22:52
- 19 juni 23:10 en 23:11, waarschijnlijk twee Dassen
- 21 juni 22:49
- 23 juni 22:50
- 25 juni 22:05
- 26 juni 04:37
- 27 juni 05:05

Duidelijk te zien is dat de Das de wissel regelmatig gebruikt. Bij de registraties laat op de avond lopen de Dassen in zuidelijke richting, en dalen daarmee de helling van het Reichswald af in de richting van het plangebied Koningsven. De registraties in de late nacht laten zien dat de Dassen dan terugkeren naar de verblijfplaats in het Koningsven. Op andere dagen werden laat in de avond en laat in de nacht beelden vastgelegd waarop geen Dassen zichtbaar waren, maar deze opnamen zijn wel gemaakt door de activiteit van Dassen. Op deze momenten reageerde de camera te traag om de voorbijsnellende Dassen vast te leggen, waardoor een opname zonder Dassen in beeld ontstond. Deze opnamen dragen wel bij aan de conclusie dat de betreffende wissel dagelijks door enkele Dassen wordt gebruikt.

Figuur 3.4 ***Camerabeeld van camera 2 met een Das op de wissel***

Daarnaast heeft camera 2 nog opnamen van een ree gemaakt:

- 15 juni 05:11
- 15 juni 21:05
- 20 juni 04:49

Camera 3

Camera 3 keek uit over een dassenwissel op ongeveer 15 meter afstand van een dassenpijp met duidelijke actuele sporen van gebruik (dassenprenten). De camera was een week aanwezig, van 20 juni 14:00 tot 27 juni 18:00. In deze periode heeft de camera opnamen gemaakt van de Das, op de volgende tijdstippen (zie figuur 3.5):

- 20 juni 23:04
- 24 juni 00:42
- 26 juni 22:26

Het aantal opnames is beperkt, hoewel de camera op een goede locatie hing om passerende dieren vast te leggen. Uit de cameraopnamen blijkt dat er slechts beperkte activiteit van dassen is in de kleine burcht.

Figuur 3.5 *Camerabeeld van camera 3 met een das op een wissel tussen adelaarsvaren.*

4 Conclusie

Op basis van het uitgebreide onderzoek dat is uitgevoerd in de periode 2010-2012, en het aanvullende onderzoek in 2013 is een goed beeld ontstaan van de functionaliteit van het plangebied voor de Das. Dit heeft geleid tot een onderverdeling in 5 dassenterritoria (zie figuur 4.1), te weten:

- **Sint-Jansberg west (oranje)**

Dit betreft een grote oude burcht die gelegen is in een droogdal. De burcht heeft tussen de 15 en 25 pijpen waarvan in het voorjaar van 2013 een groot deel belopen is. Behalve de Das zijn in 2013 ook jonge vosjes waargenomen op deze burcht. Op de helling liggen nog een aantal kleinere burchten die niet of sporadisch belopen zijn. Het foerageergebied beslaat het bosgebied rond de burcht en een deel van de graslandpercelen in de Diepen. Daarbij zal sprake zijn van een overlap met het foerageergebied van territorium Sint Jansberg B. Het is niet met zekerheid vastgesteld dat de territoria Sint Jansberg A en B twee afzonderlijke families zijn, of dat het gaat om één groot territorium. Op basis van de hoeveelheid sporen en activiteit rond de burchten is er voor gekozen er van uit te gaan dat het 2 territoria betreft.

- **Sint-Jansberg oost (rood)**

Deze burcht beslaat een groot deel van de helling en bestaat uit tientallen pijpen. In het voorjaar van 2013 was hier sprake van veel Dassenactiviteit. Rondom de burcht liggen nog een aantal kleinere burchten en vluchtpijpen. Het foerageergebied van deze familie bestaat uit het bosgebied rond de burcht en de graslanden ten noorden van het bos. De graslanden van de Diepen zijn lastig te bereiken door de aanwezigheid van een kwelmoeras en permanent watervoerende sloten. Er zijn geen duidelijke wissels aangetroffen naar de Diepen. Dergelijke wissels zijn wel veelvuldig aanwezig richting de noordelijke graslanden. In het gebied wordt intensief gerecreëerd en zijn veel paden aanwezig. Het is daarom niet uitgesloten dat de Das via een bestaand pad de graslanden van de Diepen bereikt. Er is derhalve van uit gegaan dat de Diepen ook tot het foerageergebied van deze familie behoort. Het preferente foerageergebied zal echter meer bestaan uit het bos en de noordelijke graslanden.

- **Reichswald-west (groen)**

In het deel van het Duitse Reichswald dat grenst aan het plangebied zijn 4 dassenburchten aangetroffen. Van deze burchten is er één intensief belopen. De overige burchten vertonen nauwelijks sporen van gebruik. In het Reichswald staat over de hele lengte van de grens met Nederland een raster dat niet passeerbaar is voor de Das. Op een aantal plekken zijn echter onderdoorgangen gegraven die veelvuldig gebruikt worden. Er zijn circa 4 duidelijke wissels vanuit het Reichswald naar het Koningsven. Het betreft het deel dat is uitgerasterd als foerageergebied voor Edelherten. Met camera's is vastgesteld dat de berm van de grensweg en het begrazingsgebied dagelijks wordt gebruikt als foerageergebied voor Dassen uit het Reichswald.

De rasters en wildroosters die rond dit gebied staan zijn slechts op enkele plaatsen aan de zuidzijde passeerbaar voor de Das. Deze plaatsen worden slechts incidenteel gebruikt. Er zijn geen intensief belopen wissels aangetroffen, daaruit kan opgemaakt worden dat het gebied ten zuiden van het plangebied niet behoort tot preferent leefgebied van de Das. Het zuidelijke deel van het plangebied fungeert als uitloophet gebied en wordt af en toe door Dassen bezocht.

- **Reichswald-oost (blauw)**

In het verleden is in dit deel van het Reichswald een hoofdburcht gevonden. Deze burcht is in de huidige situatie niet meer belopen. Wel is er een kleine burcht aanwezig met enkele belopen pijpen. Aanvullend onderzoek met camera's heeft uitgewezen dat er slechts beperkte activiteit van dassen is in deze burcht. In het aangrenzende deel van het Koningsven zijn

weinig sporen van dassen aangetroffen, en vaste wissels ontbreken. Om die reden wordt aangenomen dat dit territorium momenteel niet bezet is door een hele familie, maar wellicht gebruikt wordt door solitaire dieren.

- **De Banen (roze)**

In het gebied de Banen is al jarenlang sprake van zandwinning. Destijds is vastgesteld dat er een tweetal belopen burchten aanwezig waren in het Reichswald. Om het verlies aan foerageergebied te compenseren is een nieuw dassenleefgebied ingericht aan de grensweg en rond de reeds afgewerkte delen van de Banen.

In 2013 is vastgesteld dat de burchten in het Reichswald niet meer in gebruik zijn. In het compensatiegebied is daarentegen juist veel activiteit van de Das waargenomen. Er is sprake van 2 belopen dassenburchten en in het hele gebied wordt gefoerageerd. De Dassen foerageren met name binnen de begrenzing van de Banen. Enkel bij de Leembaan is een wissel aangetroffen die leidt naar het aangrenzende agrarische gebied. Het is aannemelijk dat dit gebied onderdeel uit maakt van het foerageergebied van de Das. Ook in het Reichswald zijn nog belopen wissels aanwezig en wordt gefoerageerd door de Das.

Voorstaande conclusies zullen worden verwerkt in het activiteitenplan dat in het kader van de ontheffingsaanvraag wordt opgesteld.

Figuur 4.1 *Overzicht dassenterritoria. De grote stip betreft de hoofdburcht, de kleine stippen de bijburchten. De begrenzing van de foerageergebieden is indicatief, exacte grenzen zijn niet vastgesteld. Buiten de ingetekende territoria zal nog sprake zijn van uitloopgebied. Benaming van L naar R: Sint-Jansberg west, Sint-Jansberg oost, Reichswald west, Reichswald oost, De Banen.*

